

บทที่ 3

ความรู้เกี่ยวกับหนังสือและผู้แต่งหนังสือ

บทนี้จะนำเสนอความรู้เกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือและหนังสือคุณค่าของอะมาล โดยผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือ ประวัติของผู้แต่งหนังสือ ความเป็นมาของฉบับภาษาไทย การแพร่หลายของหนังสือ และข้อวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ความรู้เกี่ยวกับหนังสือ

3.1.1 ชื่อและที่มาของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีชื่อเดิมว่า “*Tablighi Nisab*” (تبليغي نصاب) เป็นภาษาอูรดูมี ความหมายว่าหลักสูตรการดับลิฆ (เผยแพร่) เป็นหนังสือประเภท “*Fada'il*” คือรวมเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าและความประเสริฐต่าง ๆ ในอิสลาม เช่น คุณค่าและความประเสริฐของการ ละหมาด คุณค่าและความประเสริฐของการซิกรุลลอฮ์ คุณค่าและความประเสริฐของเดือนรอมฎอน และคุณค่าและความประเสริฐของการคอะวะฮ์ดับลิฆ เป็นต้น

หนังสือเล่มนี้เดิมเป็นภาษาอูรดูผู้แต่งคือ เมลาดานา มุฮัมมัด ชะกะรียา กันดะฮ์ละวีย (1944 ค.ศ.) ท่านได้รวบรวมเรื่องความประเสริฐต่างๆ ไว้อย่างมากมาย และได้อธิบายความ ประเสริฐเหล่านั้นไว้อย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้หนังสือของท่านเป็นเหมือนหนังสือคู่มือสำหรับ สมาชิกกลุ่มอะมาอะฮ์ดับลิฆที่ทำงานคอะวะฮ์อยู่ในประเทศต่าง ๆ ของชมพูทวีป หนังสือเล่มนี้ ตีพิมพ์ครั้งแรกในเมืองเดลี ประเทศอินเดีย ต่อมามีการตรวจทานและแก้ไขโดยกลุ่มนักวิชาการ (อุ ละมาอ) ของอะมาอะฮ์ดับลิฆ และได้พิมพ์ขึ้นใหม่ในชื่อ “*Fada'il A'mal*” (al-Jarbu' : 1989 : 90) มีความหมายว่า “คุณค่าและความประเสริฐของอะมาล”

3.1.2 เนื้อหาและแนวทางของหนังสือ

เนื้อหาของหนังสือเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องคุณค่าและความประเสริฐของอะมาล ซึ่งสอดคล้องกับชื่อของหนังสือที่ดั่งขึ้นใหม่ มี فضائل ที่สำคัญทั้งหมดหกประการ คือ

1) فضائل نماز	คุณค่าละหมาด
2) فضائل قرآن مجيد	คุณค่าอัลกุรอาน
3) فضائل رمضان	คุณค่ารอมฎอน
4) فضائل تبليغ	คุณค่าดับลิฆ

5) فضائل ذكر คุณค่าการซิกฺร

6) فضائل صحابة เกียรติประวัติเสาะหาบะฮุ หรือ فضائل صحابة คุณค่าของเสาะหาบะฮุ คุณค่าต่างๆ ทั้งหกประการนี้ ท่านเมอลานา มุฮัมมัด ซะการียาได้แยกประเด็นที่สำคัญของแต่ละหัวข้อไว้อย่างละเอียด ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นหัวข้อและประเด็นที่สำคัญทั้งสิ้น สมควรที่มุสลิมทุกคนจะได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อนำมาปฏิบัติและสั่งสอนแนะนำผู้อื่น

สำหรับแนวทางหรือวิธีการนำเสนอ นั้น ท่านเมอลานา มุฮัมมัด ซะการียา ได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการอธิบายหัวข้อต่างๆ ของแต่ละความประเสริฐ โดยท่านสามารถหยิบยกโองการอัลกุรอาน และตัวบทหะดีษมาประกอบการอธิบายได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญก็คือท่านสามารถแยกหัวข้อย่อยต่าง ๆ ของเรื่องได้อย่างครอบคลุม ตัวอย่างเช่น ในบทคุณค่าอัลกุรอาน ท่านได้แยกหัวข้อย่อยต่างๆ ดังนี้ :

มารยาทและระเบียบในการอ่านอัลกุรอาน

วิธีให้เกียรติต่อการอ่านอัลกุรอาน

มารยาทตามรูปแบบภายนอก

มารยาทตามสภาวะการภายใน

40 หะดีษที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของอัลกุรอาน

คุณค่าของซูเราะฮ์อัลฟาตีฮะฮ์

คุณค่าของซูเราะฮ์ยาซีน

คุณค่าของซูเราะฮ์อัลวาเกีอะฮ์

คุณค่าของซูเราะฮ์อัลฟาลัก

คุณค่าของซูเราะฮ์ อะลีฟลาม — อัศัจจะฮ์

อัลหาล อัลมูรตะหัล

จรรยาวัถอัลกุรอานจะหนีจากเรา

การยึดเอาอัลกุรอานเป็นอาชีพ

ความสัมพันธ์ของหะดีษต่าง ๆ ที่กล่าวมากับธรรมชาติของมนุษย์

ความรักคือพลังงาน

บทจบหรือบทส่งท้าย

ในส่วนองเกียรติประวัติและคุณค่าองเสาะหาบะฮุนั้น ท่านเมอลานา มุฮัมมัด ซะการียา สามารถเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของบรรดาเสาะหาบะฮุโดยแฝงข้อคิด ข้อเตือนใจ อุทาหรณ์ และบทเรียนต่าง ๆ ได้อย่างน่าประทับใจ

3.1.3 รูปแบบในการอ้างอิงตัวบทหะดีษ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าท่านเมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา เป็นอุละมาผู้หนึ่งที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องวิชาหะดีษ ดังนั้นท่านจึงให้ความสำคัญกับการคัดกริจญ์หะดีษในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ท่านจะระบุผู้รายงานหะดีษไว้ในตอนท้ายของตัวบทหะดีษที่ท่านยกมาเป็นภาษาอาหรับ โดยท่านจะระบุสั้นๆ ในกรณีที่หะดีษมีรายงานในเศาะหียะห์บุคอรีห์ และเศาะหียะห์มุสลิม หรือหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดในหกเล่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 173

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا أذنَ اللَّهُ بِشَيْءٍ مَا أذنَ لِنَبِيِّ يَتَغْنَى بِالْقُرْآنِ (رواه البخاري ومسلم)

ตัวอย่างที่สอง ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 137

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ (رواه مسلم)

ตัวอย่างที่สาม ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 134

عن عائشة قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الماهر بالقرآن مع السفرة الكرام البررة ، والذي يقرأ القرآن ويتتعتع فيه وهو عليه شاق له أجران (رواه البخاري ومسلم وأبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه)

และท่านจะระบุอย่างละเอียดในกรณีที่หะดีษมีความหลากหลายในการรายงาน และในสถานภาพของหะดีษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ :

ตัวอย่างที่หนึ่ง ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 435

عن أبي هريرة قال قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ وَمَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرَ اللَّهَ وَمَا وَالَاهِ عَالِمًا مَتَعْلَمًا (رواه الترمذي وابن ماجه والبيهقي وقال الترمذي حديث حسن كذا في الترغيب وذكره في الجامع الصغير برواية ابن ماجه ورقم له بالحسن ، وذكره في مجمع الزوائد برواية الطبراني في الأوسط عن ابن مسعود بلفظ الامرا بمعروف أو نهما عن منكر أو ذكر الله رقم له بالصحة)

ตัวอย่างที่สอง ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 498

عن عبد الله بن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : أفضل الذكر لا إله إلا الله وأفضل الدعاء الاستغفار ثم قرأ فاعلم أنه لا إله إلا الله واستغفر لذنبك الآية (أخرجه الطبراني وابن

مردويه والديلمي كذا في الدر وفي الجامع الصغير برواية الطبراني مامن الذكر أفضل من لا اله إلا الله ولا من الدعاء أفضل من الاستغفار ورقم له بالحسن)

จากตัวอย่างการตักรีญ์หะดีษดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าท่านเมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการตักรีญ์หะดีษ และอีกประการหนึ่งก็คือท่านมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงตัวบทหะดีษ แม้ว่าจะมีหะดีษอยู่หลายบทที่มีมาตรฐานต่ำกว่าฐานะอิฟกีตาม เนื่องจากถือว่าท่านได้พยายามที่จะบอกถึงผู้รายงานและทัศนะของบรรดานักหะดีษที่มีต่อรายงานนั้น ๆ แม้ว่าจะไม่ครอบคลุมทุกหะดีษที่กล่าวไว้ในหนังสือทั้งหมด

จากการตรวจสอบของผู้วิจัยพบว่า การตักรีญ์หะดีษของท่านเมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา มีรูปแบบที่หลากหลายพอสรุปได้เป็นประเภทและตัวอย่างดังนี้ :

1. ระบุถึงผู้รายงานเพียงอย่างเดียว ตัวอย่าง ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 196

عن عبد الملك بن عمير مرسلًا قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم في فاتحة الكتاب شفاء من كل داء (رواه الدارمي والبيهقي في شعب الإيمان)

(รายงานโดยอัคคาร์มีย์ และอัลบัยฮะกี๊ในหนังสือซุบูลอิมาน) วิธีการนี้เป็นวิธีที่ท่านเมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา ใช้เป็นส่วนใหญ่ในการตักรีญ์หะดีษ

2. ระบุผู้รายงานพร้อมกับสถานภาพ

2.1 สถานภาพเศาะเหียะห์ ตัวอย่าง ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 155

عن ابن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : إن الذي ليس في جوفه شيء من القرآن كالبيت الخرب (رواه الترمذی وقال هذا حديث صحيح ورواه الدارمی والحاکم وصححه)

(รายงานโดยอัคคาร์มีชีย์ และอัคคาร์มีชีย์กล่าวว่า เป็นหะดีษเศาะเหียะห์ อัคคาร์มีชีย์และอัลฮากิมได้รายงานหะดีษนี้เช่นเดียวกัน โดยที่ท่านอัลฮากิมถือว่าหะดีษนี้เศาะเหียะห์)

2.2 ตัวอย่างสถานภาพหะสัน ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 192

عن أبي ذر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يا أبا ذر لأن تغدو وفتعلم آية من كتاب الله خير لك من أن تصلى مائة ركعة ولأن تغدو وفتعلم بابا من العلم عمل به أو لم يعمل به خير من أن تصلى ألف ركعة (رواه ابن ماجة باسناد حسن)

(รายงานโดยอับนุมาญะฮ์ ด้วยสายสืบที่หะสัน)

2.3. ตัวอย่างสถานภาพญะอะอิฟ ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 499

عن أبي بكر الصديق عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : عليكم بلا إله إلا الله والاستغفار فاكثرُوا منهما فان إبليس قال اهلكت الناس بالذنوب واهلكوني بلا إله إلا الله والاستغفار فلما رأيت ذلك أهلكتهم بالاهواء وهم يحسبون أنهم مهتدون (أخرجه أبو يعلى كذا في الدر والجامع الصغير ورمز له بالضعيف)

(รายงานโดยอะบูยูซุลา เช่นเดียวกับที่ได้ถูกบันทึกไว้ในหนังสือ อัลดุรฯ และอัลญามิอ์ อัศเศาะฆิร (ของท่านอัสสุยฎ็ีย์) และท่านได้ทำเครื่องหมายว่าหะดีษนี้เญาอะอิฟ)

3. บอกถึงเจ้าของสำนวนหะดีษ ตัวอย่าง ปรากฎในหนังสือหน้าที่ 305

عن ابن عباس رضي الله عنهما أنه كان معتكفا في مسجد رسول الله صلى الله عليه وسلم... الحديث (رواه الطبراني في الأوسط والبيهقي واللفظ له والحاكم مختصرا وقال صحيح الإسناد ..)

(รายงานโดยอัญญาอบะรอณี๊ ในมุญัหมัอัลเอาลัด และอัลบัยหะกี๊ สำนวนหะดีษ เป็นของอัลบัยหะกี๊ และอัลฮาгимได้รายงานไว้อย่างสรุป และกล่าวว่า สายสืบหะดีษนั้น เสาะเหิยะห์...)

4. ระบุสำนวนหะดีษที่แตกต่าง ตัวอย่างปรากฏในหนังสือหน้าที่ 398

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول الله تعالى أنا عند ظن عبدي بي . . . الحديث . (رواه أحمد والبخاري ومسلم والترمذي والنسائي وابن ماجه والبيهقي في الشعب ، وأخرج أحمد والبيهقي في الأسماء والصفات عن أنس بمعناه بلفظ يا ابن آدم إذا ذكرتني في نفسك الحديث ...)

(รายงานโดยอะหฺมัด อัลบุคอรี๊ มุสลิม อัลดิรมิซึ๊ อันนะสาอิ๊ อิบนุมาญะฮฺ อัลบัยหะกี๊ ในหนังสือซุบอูลอิมาน อะหฺมัด และอัลบัยหะกี๊ ในหนังสืออัลอัสมาวุศตีฟาตจาก ท่านอะนัส โดยรายงานความหมายของหะดีษด้วยสำนวน "يا بن آدم إذا ذكرتني في نفسك"

3.1.4 หนังสือที่ใช้ในการอ้างอิง

เมลาเนา มุฮัมมัด ชะกะรียา ได้ใช้หนังสืออ้างอิงที่หลากหลายมีทั้งหนังสือที่เป็น แหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ สำหรับแหล่งปฐมภูมินั้นมีทั้งมาตรฐานสูง มาตรฐานปานกลาง มาตรฐานต่ำ และไม่มีมาตรฐาน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างโดยสรุปดังนี้

มาตรฐานสูง ได้แก่หนังสือ เสาะเหิยะห์บุคอรี๊ เสาะเหิยะห์มุสลิม และมุวัฎเญาะ ของอิหม่ามมาลิก

มาตรฐานปานกลาง ได้แก่หนังสือสุนันต่างๆ เช่น สุนันของอบูดาวูด อัลดิรมิซึ๊ อันนะสาอิ๊ และอิบนุมาญะฮฺ และหนังสือมุสนัดของอะหฺมัด

มาตรฐานต่ำ เช่น หนังสือมุสนัดของอัลบัยฮะซาร ของอัญญาฮาลีสิ๊ และของอะบิยูลา หนังสืออัลมุสอเน็ฟของอัคอรอซซาก และอิบนุอะบิซัยบะฮฺ หนังสือของอัลบัยหะกี๊ และ หนังสือของอัญญาอบะรอณี๊ เป็นต้น

ไม่มีมาตรฐาน เช่น หนังสือของอะบูซุเซค หะกิมอัลดิรมิซึ๊ อัลอัศบิฮานี๊ อิบนุ

รุซัยนุ อิบนุ มัรอะวะฮ์ซุ และอิบนุ อะบิบัคฺนุฮา เป็นต้น

ในทั้งสี่มาตรฐานนี้ เมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา ใช้อ้างอิงมาตรฐานที่ 1 และ 2 เป็นส่วนใหญ่ และมาตรฐานที่ 3 และ 4 ในลำดับต่อมา นอกเหนือจากนั้นแล้ว เมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา ยังใช้หนังสืออ้างอิงที่เป็นแหล่งทศวิทยุมุฮัมมัดด้วย ดังที่ท่านได้กล่าวว่า (ปรากฏในหนังสือหน้าที่ 123) “เกี่ยวกับหะดีษต่างๆ ที่ข้าพเจ้าได้บันทึกไว้ในหนังสือเล่มนี้โดยไม่ได้อ้างถึงชื่อหนังสือหะดีษนั้น ขอเน้นว่าข้าพเจ้ายึดเอามาและคัดมาจากหนังสืออัลมิฆกาด หนังสือชะเราะฮ์อัลมิรกอต หนังสือซุรหุ อัลเอียะห์ยาอฺ และจากหนังสืออัตตะรฆิบบัตตะรียิบ ของอัลมุญชีรีย์” เป็นต้น

3.2 ประวัติของผู้แต่งหนังสือ

3.2.1 ชื่อ และการกำเนิด

ท่านมีชื่อเต็มว่ามุฮัมมัด ชะกะรียา เบ็น มุฮัมมัด ยะหฺยา เบ็น มุฮัมมัด อิสมาอิล อัลกันดะฮ์ละวีฮ์ เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนรอมฎอน ปีอิเราะฮ์ศักราชที่ 1315 ตรงกับปีคริสต์ศักราช 1895 ที่เมืองกานคะฮ์ละฮ์ หรือกานคลา (كانكلا) อยู่ในเขตมุซอ็อฟฟิร นะฆร์ ในประเทศอินเดีย (อันวัดวีฮ์, ม.ป.ป. : 49)

3.2.2 วงศ์ตระกูล

ท่านเกิดในตระกูลของผู้ทรงความรู้ (อุละมาอฺ) และเคร่งครัดในศาสนา เป็นตระกูลที่มีบรรพบุรุษล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีชื่อเสียงในด้านการงานเพื่ออิสลาม การศึกษาวิชาศาสนา และอัลกุรอาน บุคคลที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคต้นของตระกูลนี้คือ ซัยคุอัลลามะฮ์ มุฟตี อิลาฮิ บัคช์ อัลกันดะฮ์ละวีฮ์ (1162-1245 ฮ.ศ.) เป็นศิษย์ที่ดีที่สุดของ ชาห์ อัลคูลอะชีซ อิบนุ วะลียุลลอฮ์ อัลคะฮ์ละวีฮ์ และบุคคลที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคหลังคือ ซัยคุมุฮัมมัด อิลยาส อัลกันดะฮ์ละวีฮ์ หรือเมอลานาอิลยาส (1303-1364 ฮ.ศ.) ผู้ก่อตั้งกลุ่มญะมาอะฮ์ศุดดีน (อันวัดวีฮ์, ม.ป.ป. : 49)

3.2.3 การศึกษา

ซัยคุมุฮัมมัด ชะกะรียา เจริญเติบโตในท่ามกลางบรรยากาศที่อบอุ่นด้วยกลิ่นอายของอิสลาม ท่านได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้เป็นบิดาในการอบรม เลี้ยงดู การสร้างแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้ การสังคม และปฏิสัมพันธ์กับบรรดากัลยานชน (ชนศอลิหฺ) และการออกห่างไกลจากผู้คนทั่วไป (อันวัดวีฮ์, ม.ป.ป. : 50)

เมื่อท่านอายุประมาณสองขวบ ท่านได้ย้ายตามบิดามาอยู่ที่กังกโก และได้ใช้ชีวิตอยู่

ที่นั่นกระทั่งอายุได้ 18 ปี และที่กัังโก นี้เองท่านได้คลุกคลี และศึกษาหาความรู้จากนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงมากมาย อาทิเช่น ชัยคุอัลลามะฮ์ รุอซิด อะห์มัด อัลกัังโก เป็นต้น ท่านได้ท่องจำอัลกุรอาน และได้ศึกษาภาษาอูรดู และเปอร์เซียจากอาของท่านคือ เมาลานา มุฮัมมัด อิลยาส (อันนัควีย์, ม.ป.ป. : 50)

ต่อมาในปี ฮ.ศ. 1328 ท่านได้ย้ายตามบิดามายังเมืองสะฮะรันปุร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่ใหญ่ ณ ที่นี้ท่านได้ทุ่มเททั้งกายและใจทั้งหมดให้กับการศึกษา ท่านได้เริ่มศึกษาวิชาหะดีษจากบิดา และจากชัยคุออลิล อะห์มัด อัศสะฮะรันปุรีย์ โดยศึกษาหนังสือหะดีษทั้งหกเล่ม¹ และดูเหมือนว่าวิชาหะดีษเป็นวิชาที่ท่านสนใจและชอบมากที่สุด ท่านจึงได้รับสมญานามจากคนทั่วไปในเวลาต่อมาว่า ชัยคุลหะดีษ หรือปรมาจารย์แห่งหะดีษ (อันนัควีย์, ม.ป.ป. : 50-51)

3.2.4 ความเชี่ยวชาญ

ชัยคุมุฮัมมัด ชะกะรียา มีความเชี่ยวชาญในวิชาหะดีษ นอกเหนือจากบิดาที่ได้ถ่ายทอดวิชานี้ให้กับท่านแล้ว อาจารย์คนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อท่านอย่างมากคือ ชัยคุออลิล อะห์มัด อัศสะฮะรันปุรีย์ (1346 ฮ.ศ.) ท่านได้รับความไว้วางใจจากอาจารย์ให้เป็นผู้ช่วยเหลือในการเขียนตำรา อรรถาธิบายหนังสือสุนันอบิดาวูด โดยท่านจะรวบรวมข้อมูลจากหนังสือต่าง ๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์ และนำไปเสนอให้อาจารย์เพื่อตรวจทานและแก้ไข จากนั้นอาจารย์จะทำการอธิบาย โดยให้ท่านเป็นผู้เขียน ท่านได้ช่วยเหลืออาจารย์ในการแต่งหนังสือเล่มนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ทั้งห้าเล่ม (5 ญุซอ) หนังสือเล่มนี้มีชื่อว่า² *Badhl al-Majhul fi Sharh Sunan Abi Dawud*

จากประสบการณ์ของท่านดังกล่าวทำให้ท่านเกิดความเชี่ยวชาญในการแต่งหนังสือ การค้นคว้าและการอธิบายโดยเฉพาะในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหะดีษ และทำให้ท่านได้รับความชื่นชมยินดี และความไว้วางใจจากอาจารย์จนกระทั่งสามารถทำงานแทนอาจารย์ได้ทั้งขณะที่อาจารย์ยังมีชีวิตอยู่ และหลังจากเสียชีวิต (อันนัควีย์, ม.ป.ป. : 52)

3.2.5 การเผยแพร่ด้านวิชาการอิสลาม

ด้านการสอน

ชัยคุมุฮัมมัด ชะกะรียา ได้รับการบรรจุให้เป็นครูในโรงเรียน *มะซอฮิรุลอูลุม* ซึ่งเป็นโรงเรียนที่บิดาของท่านและอาจารย์ของท่านเคยสอนอยู่ก่อน และท่านเองก็เคยเป็นนักเรียนอยู่

¹ คือ เศาะเหียะห์อัลบุคอรีฮ์ เศาะเหียะห์มุสลิม สุนันอบิดาวูด ญามิอุลอัคริมมีชีฮ์ สุนันอันนะสาอีย์ และสุนันอับนุมาญะฮ์

² เป็นหนังสืออธิบายสุนันอบิดาวูด ที่ดีที่สุดเล่มหนึ่งได้รับความนิยม และแพร่หลายในหมู่นักวิชาการหะดีษและอิสลามศึกษาโดยทั่วไป

ที่นี่ ท่านได้เริ่มทำงานด้านการสอนในต้นเดือนมกราคม ของปี ฮ.ศ. 1335 นับเป็นครูที่มีอายุน้อยที่สุด และได้รับค่าตอบแทนน้อยที่สุดในโรงเรียน (อันวัดีย์, ม.ป.ป. : 52)

สำหรับวิชาที่ท่านสอนนั้นคือ วิชาหะดีษ โดยท่านได้รับมอบหมายให้สอนหนังสือหะดีษที่ยากจะหาครูใหม่ๆ หรือครูที่มีอายุขนาดนี้สอนได้ ท่านได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความรู้ และความสามารถในการสอนหะดีษจนกระทั่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน และเป็นหัวหน้าแผนกวิชาหะดีษในเวลาต่อมา หนังสือที่ท่านสอนส่วนใหญ่คือหนังสือสุนันอะบิดาวูด และบางส่วนของหนังสือเศาะเหียะห์อัลบุกอริยฺ โดยที่ท่านสอนหนังสือเศาะเหียะห์ของอิหม่ามอัลบุกอริยฺครั้งแรก 25 ครั้ง และครั้งหลัง 16 ครั้ง และสุนันอะบิดาวูด 30 ครั้ง แต่หลังจากซัยคุบคุลละตีฟ ผู้บริหารโรงเรียนได้เสียชีวิต ท่านก็ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอนหนังสือเศาะเหียะห์บุกอริยฺทั้งหมด (อันวัดีย์, ม.ป.ป. : 52)

ศิษย์ของท่านที่มีชื่อเสียง

ลูกศิษย์ของท่านมีเป็นจำนวนมาก ในที่นี้ขอยกตัวอย่างศิษย์ที่มีชื่อเสียงเป็นบางส่วน เช่น ดร.มุศฏาะฟา อัลติบาอีย์, เซกอับคูลฟิตตาหฺ อุมมิดะฮฺ อัลหะละบียฺ อัลหะนาฟียฺ, ดร.มุฮัมมัด อะละวี อัลมาลิกียฺ เป็นต้น

งานเขียน/หนังสือของท่าน

ท่านได้เรียบเรียงตำราในศาสตร์วิชาการด้านหะดีษไว้หลายเล่ม ซึ่งที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ *Awjadhu al-Masalik Ila Muwatta' Imam Malik* (أوجد المسالیک إلى مؤطا إمام مالک)

3.3 ความเป็นมาของฉบับแปลภาษาไทย

3.3.1 ประวัติความเป็นมาของการแปลและผู้แปล

ประมาณปี ค.ศ. 1977 คุณครูอับดุลเราะห์มานได้เดินทางไปประเทศอินเดียเพื่อทำงานคอะวะฮฺ ท่านได้มีโอกาสพบกับผู้อาวุโสหลายท่านที่เป็นระดับแกนนำของญะมาอะฮฺระดับลิฆหนึ่งในนั้น คือ เมาลานา อินอาม หะซัน ผู้นำ (อะมีร์) ของกลุ่มญะมาอะฮฺระดับลิฆ เมาลานา ถึงเรื่องการแปลหนังสือเพื่อใช้เป็นคู่มือในการคอะวะฮฺ โดยเสนอหนังสือรียาคุสคอลลีฮินของท่านอิหม่ามอันนะวะวี แต่ท่านเมาลานาได้เสนอให้แปลหนังสือ*ดัจญี นิศอบ* หรือ *พะฎออิ ลุลอะอุมาล* ในภาคภาษาอาหรับของเมาลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา อัลกันดะฮฺอะวี.

ครูอับดุลเราะห์มานได้เริ่มทำการแปลหนังสือเล่มนี้เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1978 โดยเริ่มแปลเรื่องคุณค่าละหมาด ใช้เวลาเพียงสัปดาห์ หลังจากนั้นได้แปลเรื่องคุณค่าอัลกุรอานและคุณค่าการตบลิข สำหรับเรื่องคุณค่าการตบลิขนี้ อาจารย์อาซีซ พิทักษ์คุณพล ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ได้มีส่วนร่วมในการแปลด้วย บุคคลอีกผู้หนึ่งที่อยู่เบื้องหลังการสนับสนุนให้มีการแปลคือ อัลมัรซุมยูซุฟ คาน อิดิตผู้เฒ่า (อะมีร์) ญะมาอัด ตบลิขแห่งประเทศไทย

ต่อมาได้มีการแปลหนังสือเล่มนี้ในส่วนที่เหลือ กล่าวคือ คุณอดุลย์ (อับดุลลอฮ์) มานะจิต¹ ได้แปลเรื่องเกียรติประวัติของเศาะหาบะฮ์ จากฉบับภาษาอังกฤษ และผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 2 ท่านได้แปลเรื่องที่เหลือ คือ คุณค้ำรอมฎอน และคุณค่าการซิกฺร (อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การ์รีนา, 2547)

3.3.2 การตีพิมพ์และเผยแพร่

งานแปลเรื่องคุณค่าละหมาด คุณค่าอัลกุรอาน และคุณค่าการตบลิข เป็นงานแปลชิ้นแรกที่ได้รับ การตีพิมพ์เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1979 โดย (อัลมัรซุม) คุณมานพ วงศ์เสงี่ยม² พิมพ์ครั้งแรกจำนวน 3,000 เล่ม ครั้งที่สองจำนวน 6,000 เล่ม และครั้งที่สามจำนวน 8,000 เล่ม ราคาจำหน่ายเพียงเล่มละ 20 บาท เป็นการจำหน่ายในราคาต้นทุน เนื่องจากการพิมพ์ไม่มีเป้าหมายเชิงพาณิชย์ ลักษณะการพิมพ์ไม่ระบุผู้แปล และไม่สงวนลิขสิทธิ์แต่อย่างใด (อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การ์รีนา, 2547)

ต่อมาได้มีสมาชิกในกลุ่มญะมาอัด ตบลิข บริจาคเงินจำนวนหนึ่งล้านบาท เพื่อการจัดพิมพ์รวมเล่ม เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ 4 โดยมีเป้าหมายเพื่อการแจกจ่ายยังมัสยิดต่างๆ ทั่วประเทศไทย ลักษณะการจัดพิมพ์ในครั้งนี้ไม่แตกต่างจากครั้งก่อนๆ คือไม่ระบุแหล่งตีพิมพ์ และผู้เผยแพร่ ไม่ระบุผู้แปล และไม่สงวนลิขสิทธิ์ ผู้วิจัยไม่พบข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของหนังสือ หรือความเป็นมาของการแปลแต่อย่างใด ข้อแตกต่างจากการตีพิมพ์ในครั้งก่อนๆ น่าจะอยู่ที่รูปเล่มที่ใหญ่และหนาถึง 884 หน้า และคุณภาพของกระดาษ และการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานรวมถึงการทำปกแข็งที่ใช้สีเขียวเป็นสัญลักษณ์ การตีพิมพ์ครั้งล่าสุด คือการตีพิมพ์ของศูนย์หนังสือมานพ วงศ์เสงี่ยม โดยได้นำคุณค่าของอะมาล ตอน คุณค่าของอัลกุรอานมาตีพิมพ์อีกครั้งหนึ่งในรูปเล่มขนาดเล็ก ปกอ่อน หนา 165 หน้า ข้อแตกต่างของฉบับล่าสุดนี้อยู่ที่การระบุแหล่งตีพิมพ์และเผยแพร่³ การมีคำนำของแหล่งตีพิมพ์และเผยแพร่ และการสงวนลิขสิทธิ์

¹ ปัจจุบันเป็นนักวิชาการของสายชีอะฮ์ในประเทศไทย

² เจ้าของศูนย์หนังสือ มานพ วงศ์เสงี่ยม ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว

³ คือศูนย์หนังสือ มานพ วงศ์เสงี่ยม กรุงเทพฯ

3.3.3 มาตรฐานการแปล

อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การ์รินา (2547) ได้ตั้งข้อสังเกตงานแปลชิ้นนี้ โดยรวมถือเป็นงานแปลที่ดีเยี่ยมชิ้นหนึ่งในบรรดางานแปลหนังสืออิสลามในประเทศไทย การใช้สำนวนและภาษาสอดคล้องกับแนวทางและเป้าหมายของหนังสือ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่างานแปลหนังสือเล่มนี้ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น

1. การสะกดคำจากภาษาอาหรับเป็นภาษาไทยไม่เหมือนกันในหลายคำ เนื่องจากผู้แปลมีหลายคน แต่ละคนใช้แนวทางในการสะกดคำไม่เหมือนกัน
2. ตัวบทหะดีษบางครั้งใส่สระ และบางครั้งไม่ใส่สระ (ดูบทที่ 1 คุณคำรอมฎอน)
3. อัลกุรอานบางครั้งระบุทั้งตัวบท และคำแปล แต่บางครั้งระบุเพียงคำแปลอย่างเดียว (ดูตัวอย่างหน้า 285, 649)
4. การแปลส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอ้างอิงหะดีษของเมอลานา ชะกะรียา ไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน บางครั้งแปลโดยสรุป บางครั้งไม่แปล (ดูตัวอย่างหน้า 241-316)
5. ไม่มีคำนำของผู้แปล หรือผู้เผยแพร่ที่บอกถึงความเป็นมาของหนังสือ และการแปล
6. ไม่มีชีวประวัติของผู้แต่งหนังสือคือท่านเมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียากันคะฮละวีย์
7. การกำกับหมายเลขของหะดีษไม่ต่อเนื่องและไม่มีความมาตรฐาน บางบทมีหมายเลขและบางบทไม่มีหมายเลข
8. การอ้างอิงหะดีษ (ภาษาไทย) ไม่ปรากฏในหลายที่ เช่น หน้า 151, 170, 171, 227, 228, 231 เป็นต้น

3.4 การแพร่หลายของหนังสือ

หนังสือ “*Tablighi Nisab*” ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อต่อมาเป็น “*Fadā'il al-A'māl*” ได้กลายเป็นหนังสือที่สำคัญยิ่งของกลุ่มญะมาอัต ตับลีหม อาจกล่าวได้ว่าไม่มีสมาชิกของกลุ่มญะมาอัต ตับลีหมคนใดที่ไม่รู้จักหนังสือเล่มนี้ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของกลุ่มญะมาอัต ตับลีหมในการทำงาน คะอวะฮฺ ทำให้หนังสือเล่มนี้แพร่หลายเป็นเงาตามตัว ปัจจุบันหนังสือเล่มนี้ได้ถูกแปลออกไปยังหลายภาษา เช่น ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ ภาษาอินโดนีเซีย ภาษาเบงกอล ภาษาอินเดีย ภาษาพม่า และภาษาไทย เป็นต้น

ในส่วนของฉบับภาษาไทยนั้น ได้มีแพร่หลายอยู่ในมัศยิดเกือบทุกมัศยิดทั่วราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มอะฮ์ลุดดีน เน้นการออกเดินทางไปเยี่ยมเยียนพี่น้องมุสลิมตามมัศยิดต่างๆ และเน้นการทำงานอะฮ์ลุดดีนที่มีมัศยิดมากกว่าที่อื่นๆ เรื่องราวต่างๆ ที่ทางกลุ่มนำมาบรรยาย (บรรยาย) ให้ผู้มาละหมาดฟังในมัศยิด ล้วนนำมาจากหนังสือเล่มนี้ทั้งสิ้น หนังสือเล่มนี้จึงเปรียบเสมือนหนังสือคู่มือ หรือหนังสือหลักของกลุ่มอะฮ์ลุดดีน (มะซาการี อาแคว, 2543 : 96) นอกเหนือจากนั้นแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังได้รับความเชื่อถือและยกย่องอย่างสูงจากสมาชิกกลุ่มอะฮ์ลุดดีนเทียบเท่าหนังสือเศาะเหียะห์ของท่านอิมามบุคอรี อิมามมุสลิม และหนังสือหะดีษอื่นๆ สมาชิกหลายคนในกลุ่มอะฮ์ลุดดีน ตบลิฆกล่าวว่า ไม่มีหนังสือเล่มใดในปัจจุบันที่มุสลิมอ่านมากที่สุด รองจากอัลกุรอานเท่าหนังสือ “คุณค่า อะมาล” (อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การ์รีนา, 2547)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการแพร่หลายของหนังสือเล่มนี้ยังจำกัดอยู่เฉพาะในมัศยิด และเฉพาะกลุ่มคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับชาวบ้าน สำหรับนักวิชาการและสถาบันการศึกษานั้น หนังสือเล่มนี้ยังมิได้เข้าไปแพร่หลายมากนัก อาจเป็นเพราะว่าสถาบันการศึกษามีไข่เป้าหมายในการทำงานอะฮ์ลุดดีนของกลุ่ม และอีกเหตุหนึ่งก็คือมีกระแสการวิพากษ์วิจารณ์หนังสือเล่มนี้ยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องจากฝ่ายนักวิชาการหลายท่านทั้งในโลกอาหรับ อินเดีย และในประเทศไทย

3.5 ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ

หนังสือคุณค่าของอะมาล ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการหลายท่าน ข้อวิจารณ์หลักๆ นั้น พอสรุปได้ในสองประเด็น คือ (อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การ์รีนา, 2547)

1. มีหะดีษฎะอ์ฟ (อ่อน) และหะดีษเมาฎ์วะ (ปลอม) ปรากฏอยู่หลายหะดีษ
2. มีเรื่องต่างๆ ที่เป็นบิดอะฮ์ (อุตริกรรมในศาสนา) คุรอพะฮ์ (เหลวไหล) และชิริก (การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์)

ในที่นี้ขอนำเสนอคำวิจารณ์ของนักวิชาการบางท่านเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อัลญุรบุอู (al-Jurbu‘, 1989 : 9-10, 25) ได้เขียนหนังสือ ชื่อ “*Wafaqāt ma‘a Jamā‘at al-Tablīgh*” ท่านได้แจกแจงถึงแหล่งที่มาของความรู้ของกลุ่มอะฮ์ลุดดีนว่ามาจากหนังสือสามเล่ม คือ :

1.1 หนังสือรียาคศคอลลีฮีนของท่านอิมาม อันนะวะวีย์ (676 ฮ.ศ.) ส่วนใหญ่จะใช้หนังสือเล่มนี้เฉพาะชาวอาหรับเท่านั้น

1.2 หนังสือ ตับลิจี นิศอบ (หรือพะฎออิฎลอะมาล) ของมุฮัมมัด ชะกะรียา อัลกันคะฮฺละวี

1.3 หนังสือ หะยาคุศเศาะหาบะฮฺ ของมุฮัมมัดยูซุฟ อัลกันคะฮฺละวี¹

ท่านได้กล่าวถึงหนังสือ *ตับลิจี นิศอบ* หรือ *พะฎออิฎล อะมาล* ว่าเป็นหนังสือแม่บทของกลุ่มญะมาอะฮฺตัจญี และของประชาชนชาวชมพูทวีป ในหนังสือเล่มนี้นอกจากจะมีหะดีษหลายบทเม้าฎะ และเงาะฮฺฟ แล้ว ยังมีสิ่งต่างๆ ที่เป็นบิตอะฮฺ (อุตริกรรมทางศาสนา) คุรอฟาต (เรื่องเหลวไหล) และชริกียาต (การตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ) อีกด้วย (al-Jurba', 1410 : 9-10, 25)

2. อัดดูวัยญีรีย (al-Tuwaijiri, 1997) ได้เขียนวิจารณ์ญะมาอะฮฺตัจญีอย่างรุนแรงในหนังสือของท่านที่มีชื่อว่า *“al-Qawl al-Baligh fi al-Tahdhir min Jama'at al-Tablighh”* ท่านได้กล่าวถึงหนังสือเล่มนี้ในหน้า 11 ว่าเป็นหนังสือที่สำคัญยิ่งของกลุ่มญะมาอะฮฺตัจญี พวกเขายกย่องหนังสือเล่มนี้เหมือนกับชาวอะฮฺลิสุนนะฮฺยกย่องหนังสือเศาะเหียะห์บุคอรีย และเศาะเหียะห์มุสลิม ในหนังสือเล่มนี้ปรากฏเนื้อหาจำนวนมากที่เป็นการตั้งภาคี (ชริกียาต) อุตริกรรมต่างๆ ในศาสนา (บิตอะฮฺ) เรื่องเหลวไหล (คุรอฟาต) หะดีษเงาะฮฺฟ และหะดีษเม้าฎะ ซึ่งในความเป็นจริงนั้นหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่หลงผิด

3. สัยฟูเราะห์มาน อิบนุ อะห์มัด อัคคะฮฺละวี (Sayf al-Rahman, n.d. : 53) ได้เขียนหนังสือชื่อ *“Nazhrah 'Abirah 'Itibariyah Hawl al-Jama'at al-Tablighhiyah”* ท่านได้กล่าวถึงหนังสือ *ตับลิจี นิศอบ* ว่าเป็นหนังสือที่รวบรวมสิ่งที่ดีและไม่ดี สิ่งที่ต้องและไม่ถูกต้องรวมถึงเรื่องราวโกหก เรื่องเหลือเชื่อ และเรื่องที่ปรุงแต่งขึ้นเอง โดยผู้แต่งหนังสือ (ชัยคุชะกาเรีย) มิได้ปรับปรุงแก้ไข หรือให้ความสำคัญกับสิ่งที่ถูกต้อง ในหนังสือเล่มนี้มีเรื่องเล่าเป็นจำนวนมากของผู้นำเงาะฮฺฟ²

4. อัลปากิสตานีย (al-Bakistani, n.d. :31) ได้วิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ด้วยข้อความคล้ายคลึงกันในหนังสือของท่านที่มีชื่อว่า *“Jama'at Tablighh : 'Aqidatuha wa Afkar Mashayikhiha”*

5. มูรีด ทิมะเสน (2547 : คำนำ) ได้ทำการศึกษาและวิจารณ์หะดีษต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือคุณค่าของอะมาลว่าปรากฏหะดีษที่เป็นหะดีษเงาะฮฺฟ และเม้าฎะ ในหนังสือของท่านสองเล่ม โดยใช้ชื่อว่า *“ชำระหนังสือคุณค่าของอะมาลว่าด้วยหะดีษเงาะฮฺฟ”* เล่มที่ 1 มีหะดีษที่ถูก

¹ เป็นบุตรของแมลาตามุฮัมมัด อิลยาส ผู้ก่อตั้งญะมาอะฮฺตัจญี ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้นำกลุ่ม (อะมีร์) หลังจากพ่อเสียชีวิต

² นิซาร์ อิบนุ อิบรอฮีม อัลญุรญู (1410 : 23) กล่าวว่า ญะมาอะฮฺตัจญีได้รับอิทธิพลอย่างมากมาจากเงาะฮฺฟที่แพร่หลายในอินเดีย เช่น ญุชติยะฮฺ (حشيتية) นักชะบันดียะฮฺ (نقشبندی) กอติรียะฮฺ (سهروردية) (ดู อันนัควะฮฺ อัลอะลาอะมียะฮฺ 1409 : 118-119)

วิจารณ์จำนวน 39 หะดีษ และเล่มที่ 2 มีหะดีษที่ถูกวิจารณ์จำนวน 41 หะดีษ และมูริดได้ระบุถึงเหตุผลในการเขียนหนังสือทั้งสองเล่มว่า เนื่องจากหนังสือคุณค่าของอะหมัดมีผู้นิยมอ่านเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกแยะหะดีษที่ถูกนำมาอ้างอิงได้ว่าหะดีษบทใด เศาะเหียะห์ และหะดีษบทใดเถาะฮ์ฟ อันอาจมีผลทำให้มีการนำหะดีษเถาะฮ์ฟไปปฏิบัติโดยเข้าใจว่าเป็นสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าหนังสือคุณค่าของอะมาล เป็นหนังสือแนวตัมบิบ (Targhib) กระตุ้นให้คนทำความดีโดยเน้นเรื่องคุณค่าและความประเสริฐของการประกอบศาสนกิจแขนงต่าง ๆ หนังสือที่แต่งขึ้นในแนวนี้หากผู้แต่งไม่มีความละเอียดรอบคอบ และไม่ยึดมั่นในแนวทางของสลัฟศอลิหฺแล้ว ก็มักจะไม่ปลอดภัยจากข้อวิจารณ์ดังที่กล่าวมา หนังสือคุณค่าของอะมาลก็คงไม่แตกต่างจากหนังสือหลายเล่มในแนวเดียวกันที่แต่งขึ้นก่อนหน้านั้น เช่น

1. หนังสือฟิฏอ์ อัลอุละมาอฺ ของซัรฟุดดีน อัลบัลคีย์
2. หนังสืออนุชชะฮฺ อัลมะญาลิส วะมุนตะคอบ อัลนะฟาอิส ของอับลุเราะห์มาน อัลเศาะฟรีย์

3. หนังสือตันบิฮฺ อัลฆอฟีลีน ของอบุลลัษษ อัลสะมัรกอญดี
4. หนังสือคุรเราะฮฺ อัลนาซีฮีน ของอูยมาน เบ็น หะสัน อัลญูรีย
5. หนังสืออัลตัมบิบ วัตตัมบิฮฺ ของอัลอัศบิฮานีย์¹

หนังสือเหล่านี้ถูกวิจารณ์จากนักวิชาการสายหะดีษว่ามีหะดีษเมาฎีวะ และเถาะฮ์ฟบรรจุไว้เป็นจำนวนมาก (al-Azhari, 1985 : 46-51) จนถูกประเมินว่าเป็นหนังสือที่อยู่ในระดับต่ำในแง่ของการอ้างอิงทางวิชาการ

สำหรับสาเหตุสำคัญของปัญหานี้ น่าจะมาจากกฎเกณฑ์นักวิชาการเกี่ยวกับการใช้หะดีษเถาะฮ์ฟในเรื่องคุณค่าและความประเสริฐต่างๆ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ดังกล่าว ตลอดจนความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนในเส้นแบ่งระหว่างหะดีษเถาะฮ์ฟกับหะดีษเมาฎีวะ ทำให้มีหนังสือและตำราในลักษณะนี้เกิดขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจะต้องอธิบาย ชี้แจง และวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ มิใช่ทำลาย เนื่องจากส่วนดีของหนังสือและตำราเหล่านี้ยังมีอยู่

¹ เมกาลานา มุฮัมมัด ชะกาเรีย ได้ใช้หนังสือเล่มนี้อ้างอิงหะดีษบ่อยครั้งในหนังสือของท่าน